

Prin rugăciune și credință spre cinstea altarelor; să ne rugăm pentru beatificarea episcopilor greco-catolici, morți în faimă de martiri sub regimul comunist

**VALERIU TRAIAN FRENȚIU
ȘI ÎNSOTITORII SĂI**

CALEA DESĂVÂRȘIRII

Revistă de spiritualitate și de cultură creștină a Societății
„EPISCOP DR. IOAN SUCIU”

Anul XXIV Nr. 3-4 (296-297) martie-aprilie 2019

„Noi nu murim”

Sunt cuvintele Preasfinției Sale Ioan Suciu, scrise cu mult timp înainte de a se sfârși în închisoarea din Sighet. Nu și-a trădat credința catolică și Biserica, nu a trecut, cum i s-a impus, la Biserica Ortodoxă nici el, Episcopul Tinerilor, nici întregul episcopat greco-catolic: Valeriu Traian Frentiu (1875-1952), Episcop de Oradea, Iuliu Hossu (1885-1970), Episcop de Cluj-Gherla, Alexandru Rusu (1884-1973), Episcop de Maramureș, Ioan Bălan (1880-1959), Episcop de Lugoj, Ioan Suciu (1907-1953), Episcop Auxiliar de Oradea, Vasile Aftenie (1899-1950) Episcop Auxiliar de Blaj și Tit Liviu Chinezu (1904-1955), consacrat Episcop de către ceilalți Episcopi, la 3 decembrie 1949, la Mănăstirea ortodoxă Căldărușani, unde au fost închiși până să fie întemnițați la Sighet.

Cuvintele Preasfințitului Ioan Suciu se refereau la martirii creștini, de oricând și de oriunde. Oricât, oamenii vor „scuipa Fața Sfântă”, ochii divini al lui Isus vor continua să privească pe prizoniți și pe prigonitori, ținea să ne convingă Episcopul.

Și tăcută, în suflet, repeta rugăciunea: *„Doamne, ai milă de cei ce Te prigonesc, de cei ce îndurerează cele mai smerite membre ale Trupului Tău, care suntem noi, ai milă de ei, vor să ucidă ceea ce nu piere, căci noi nu murim! Și asta nu din vina noastră.*

Au vrut să-i ucidă pe ei, pe Episcopi, și amintirea lor, și Biserica. În acest sens, omenește s-a făcut tot se s-a putut. S-a uitat însă că „ochii divini ai lui Isus vor privi mereu în străfunzimele noastre”. Și au privit. S-a uitat că sunt persoane în lumea noastră, pentru ca ceva din Lumina lui Dumnezeu să ajungă la oameni, și Lumina nu îngăduie uitarea.

Marti 19 martie 2019, Papa Francisc a autorizat „Congregația pentru Cauzele Sfinților” să promulge Decretul de recunoaștere a martiriului Episcopilor greco-catolici români, Valeriu Traian Frentiu, Vasile Aftenie, Ioan Suciu, Tit Liviu Chinezu, Ioan Bălan, Alexandru Rusu și Iuliu Hossu, „uciși din ură față de credință în diverse locuri din România între 1950 și 1970, deschizând calea pentru beatificarea acestora”.

În toamna anului 1948, la începutul persecuției Bisericii Greco-Catolice, PSS Ioan Suciu, din amvonul Catedralei din Blaj, spunea: „Bisericii Române Unite îi lipsesc încă Rănile Mântuitorului; fără de ele lumina Bisericii noastre rămâne ascunsă sub obroc. Numai prigoana ne va putea de sfinți și va putea arăta lumii ceea ce suntem: fii și apostoli ai Bisericii adevărate”.

Este un caz unic în istoria mondială acesta în care unui întreg episcopat activ al unei țări să i se recunoască martirajul și toți Episcopii să fie ridicați la cinstea Sfințelor Altare.

CALEA DESĂVÂRȘIRII

Despre rugăciune

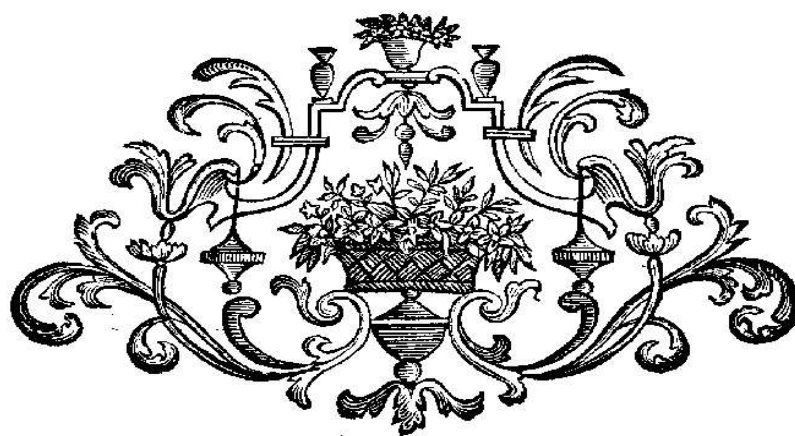
Pentru o rugăciune bună, să ne înfățișăm înaintea lui Dumnezeu ca un copil sau ca un om lipsit de toate și părăsit de toți. Să fim smeriți și răbdători. E bine să ne unim faptele noastre cu ale lui Isus Cristos, pentru ca să întregim prin meritele Sale greșelile și nedesăvârșirea noastră. Așa putem oferi Părintelui ceresc rugăciunile noastre pentru a fi unite cu rugăciunile lui Isus Cristos.

Părintele spiritual

din Alfonso Rodriguez, SJ

“Calea Desăvârșirii Creștine”, vol. I,

Oradea 1933

SUMAR

Editorial.....	2	Adorație.....	12
”Nu putem ajunge oare la Dumnezeu prin simțurile noastre?”	4	Isus o întâlnește pe Maica Sa îndurerată.....	13
”Ce-o da Blaju’!”	6	A înviat, nu este aici.....	15
Pagini bilingve.....	10	Cuvântul Papilor despre Episcopii Martiri.....	18

„Nu putem ajunge oare la Dumnezeu prin simțurile noastre?”

Spune Evanghelia că a făcut fapte minunate și fariseii și saducheii, martori fiind ai faptelor miraculoase ale lui Christos, au vrut să-L omoare, dar mai cu seamă spuneau că le făcea cu puterea diavolului. Au trebuit timpurile din urmă pentru oameni să tăgăduiască miracolele, lumea care crede că anotimpul miracolelor a trecut...

Centrul fiind persoana Sa, rămânea să fie răpus. A fost răstignit pe cruce sub Ponțiu Pilat, sub Ana și Caiafa, pentru motivul că s-a declarat a fi Fiul lui Dumnezeu. Tribunalului, Pilat a declarat civil: „Nu găsesc nici o vină în acest Om, luați-L și judecați-L”. Și a fost supus la supremul sacrificiu care se putea aplica unuia ce nu era roman: răstignirea pe lemnul crucii.

Și El, somat să spună: „El e Fiul lui Dumnezeu?” a răspuns: „Da” și a acceptat moartea pe cruce, moartea care se spune că a fost a unui Dumnezeu, nu a unui om. A primit această moarte, dar cu această moarte n-a murit nici El și n-au murit nici înfiorații lui ucenici.

Învățătorul a înviat în noaptea dintre Sâmbătă și Duminică. A înviat, mormântul era gol! Au venit femeile: -„Am văzut pe Domnul!”

Femeile nu văd, ele visează. Închipuiți-vă pescarii aceia, cărora le

trebuiau realități palpabile, să le poată simți și pipăi. Niciodată Sf. Pavel n-a dat vreun argument referitor la femei. „L-au văzut bărbații”. Dar știm că Isus Christos a făcut din acele femei apostolii Învierii Sale. Și la urma urmei, tot ele au dus vestea Învierii, acestor apostoli. Ba, mai mult, s-a găsit unul care a spus: „Nu se poate să învie, îmi trebuie dovadă”. Ei bine, i s-a dat lui suprema dovadă, să atingă pe Christos, și a crezut.

Dar minunea aceasta nu rămâne o speculație: au înviat și ucenicii.

(continuare în pag. 5)

(urmare din pag. 4)

După 40 de zile, ucenicii s-au dus să propovăduiască pe Christos 40 de zile după drama de asasinat prin răstignire în mijlocul unei mulțimi - era cunoscut Christos în inimile și pe buzele tuturor, au știut prea bine cine e - apostolii predică, 40 de zile, în fața unei drame atât de sângeroase, a unui profet răstignit. Pare că Isus, că Dumnezeu, n-a vrut ca poporul său să poarte pete de sânge pe mâinile lui.

Dar ce se întâmplă? Petru predică și spune fățiș locuitorilor din Ierusalim: „Ați omorât pe Autorul vieții”.

Grozav paradox! Dar Dumnezeu l-a ridicat din morti. În acea zi s-au botezat 4.000 de bărbați evrei. Era greu să spună: „Ce ziceți voi? N-a murit Christos? Trupul a înviat! Mergeți să vedeți mormântul Lui!”

Acei care nu puteau să accepte spusele apostolilor, n-aveau decât să aducă trupul Mântuitorului și să spună: „Iată, ce mai spuneți că a înviat din morți?”

Același lucru au putut să-l spună, au putut să-l afirme și trebuiau să-l spună preoții, dacă Christos nu era în viață.

Și au mărturisit: „L-am văzut înviat din morți!”

L-am văzut în viață! Cine? Noi! Pescarii, oameni simpli, L-am văzut înviat din morți. L-am pipăit, am trăit cu El, i-am exprimat și i-am declarat iubirea noastră. Am crezut că este fantomă, dar El a spus: „Eu sunt”.

Și s-a ridicat spre nori cu acele răni, având inima străpunsă, picioarele și rănilor de pe trup - mărturiseau durerea; un om ar fi murit repetat cu acele formidabile răni.

Apostolii au sigilat cu sângele lor această mărturisire: „Trăiește, L-am văzut, a biruit moartea!” Dar nu numai atât. S-au răspândit în lume să ducă vestea aceasta, Dumnezeu nu ne-a adus vești rele. Și de atunci pe pământ cuvântul Lui se impune credincioșilor. Evanghelia, sursa nesecată, izvorul fără de care atâtea mari gânduri, toate drepturile și bunele așezări pe pământ, nu există. Cum spune Bergson, „tot ce s-a făcut bine pe pământ, lui Isus se datorește: și tot ce se va face bine de acum înainte, nu va putea ieși decât de la El. Ne-a dat tot ce putea fi mai bun”.

Christos care a dictat cu 1.600 de ani mai înainte, venirea Sa și viața Sa, dictează, până la capătul veacurilor, istoria vieții Sale în Biserică. Să nu privim pe Isus Christos ca acel care a fost, ci cunoscându-L bine, așa cum a fost, să știm că El e Acela care este, El e astăzi și mâine unul și același; aceeași mărturisire de prezență a lui Dumnezeu pe care o găsim în chip vădit în viața sfinților.

Să căutăm ca pentru noi Christos să fie Acel Cineva, care se impune vieții, inevitabil și definitiv. Să-L întâlnim în inima noastră.

Episcop Ioan Suci

„Ce-o da Blaju’!”

Pentru scriitorul Ion Moldovan, găsim potrivite cuvintele profesorului, criticului și istoricului literar Ion Pop, spuse despre profesorul Mircea Zăciu, cuvinte prin care subliniază ca reprezentativă pentru omul și scriitorul M. Zăciu „apartenența, în chipul cel mai profund, la spațiul ardelean al spiritualității românești”, opera fiindu-i „deschisă către această imensă scenă, Transilvania”.

Parafrazând, afirmăm că și Ion Moldovan, autentic și de valoare scriitor ardelean, privește imensa scenă, Transilvania, și lasă inima să aleagă locurile și oamenii ce vor da viață scrisului său. Și alege întotdeauna Blajul și împrejurimile lui.

În urmă cu doi ani, Ion Moldovan a publicat a treia povestire amplă, romanul scurt *Ce-o da Blaju’!* din suita de povestiri *Strada Petru Groza, nr. 3* și *Tănase și a’lui*, o trilogie, considerăm noi - este indiscutabilă unitatea, personajele comune și acțiunile lor succesive.

În întregul „trilogiei”, I. Moldovan descrie Blajul cu meleagurile lui, scăldate de apele blânde ale Târnavelor, societatea și omul acestor locuri, începând cu timpul dinaintea celui de al Doilea Război Mondial și continuând cu anii Războiului și a primei etape după încheierea lui, când România iese din rândul statelor democrate europene și intră în orbita stalinismului

sovietic. Schimbările care au urmat au transformat cu totul România, au deformat viața și oamenii, au deviat destine și au creat omul nou.

Primele două volumele ale „trilogiei” au fost prezentate în revista noastră, sunt: *Tănase și a’lui*, în care se înfățișează „destinul vitreg” al unui țăran dintr-un sat din apropierea Blajului, și *Strada Petru Groza, nr. 3*, cu povestiri despre viața Blajului, unde își găesc loc tot mai mult țărani alungați din sate de spaima cotelor și a colectivizării, și tragedia Bisericii Greco-Catolice, începând cu anul 1948, anul în care Biserica a fost scoasă în afara legii, Episcopii și preoții ei, condamnați la ani grei de închisoare.

În cartea pe care o prezentăm, *Ce-o da Blaju’!* scriitorul înfățișează, cotinând și dezvoltând, tragedia desființării Bisericii Române Unite cu Roma și dezrădăcinarea țăranului, teme tratate și anterior.

Cuprinzătoarea povestire *Tănase și a’lui* se încheia cu prima noapte în Blaj, a lui Tănase și a familiei lui, plecați din Ocnișoara, în imposibilitatea de a rezista presiunilor regimului comunist. Unei nimiciri sigure, Tănase a ales nesiguranța, spunând-și vorba din vechime, repetată și în situațiile fără ieșire: *Ce-o da Blaju’!*

Nu aveau cum să știe că Blajul

(continuare în pag. 7)

(urmare din pag. 6)

sfânt al străbunilor și al lor nu mai exista, că blăjenii, „mulți dintre cei care se știaua luați la ochi și se așteptau să fie ridicați aveau pregătit acasă, lângă ușă, câte un geamantan. Să aibă pe ce pune mâna, când or veni să-i ridice”. Blajul era cu totul pustiit de valori și, în nesiguranța acestui timp, oamenii nu puteau decât să-și repete vorba străveche Ce-o da Blaju’!

Vorba Ce-o da Blaju’!, mereu în gura ardelenilor, își are istoria ei. Dacă erau neînțelegeri între doi oameni și nu reușeau să se împace, mergeau la judecata Vlădicului din Blaj, spunând: „de-acum înainte Ce-o da Blaju’! Vlădicul îi asculta, „cugeta pricina căutând să dea o hotărâre dreaptă (...) În fața cuvântului Vlădicului, nimeni nu ridica glas. Și niciodată, se spune, un om nu a plecat dinaintea Vlădicului, mâniat pe semenul său, indiferent că pierduse ori câștigase...” (Ion Moldovan, „Ce-o da Blaju’!”, Ed. Buna Vestire, Blaj, 2017, p.161).

Expresia care dă titlu operei continua să-și aibă viața ei, chiar dacă Vlădica nu mai era de găsit decât în temnițe. Nu e ușor să-i descoperi conotațiile în noua conjunctură socială: ar putea să însemne Dorul de Biserica condamnată, Dreptatea de negăsit în noul regim social, ar mai putea să însemne Speranță, Deznădejde sau Resemnare; pentru unii era însă un simplu clișeu verbal care nu comunica nimic.

Opera *Ce-o da Blaju’!* este

alcătuită din patru capitole și începe cu intrarea în viața de la oraș a familiei lui Tănase din Ocnișoara - este deschis astfel un plan narativ al operei. Cuvintele Mărioarei, soția lui Tănase, personaj cunoscut din volumele anterioare, dezvăluie consecințele dureroase ale dezrădăcinării, greutatea adaptării: „Îi greu să fii doamnă la oraș...”.

Da, era greu. Purta povara amintirilor, a satului cu oamenii lui, amintirea casei, amintirea unei vieți - rânduiala și rostul acelei vieți s-au pierdut la venirea regimului comunist. Cu cei cinci copii, au fost nevoiți să plece din Ocnișoara, să-și părăsească casa și să ajungă chiriași la doamna Aldea, până când Primăria le-a repartizat o locuință în casa naționalizată a Canonicului căruia blăjenii i-au dat porecla de Popa Coadă (pentru că încheia întotdeauna procesiunile Canonicilor care însoțeau pe Mitropolit). Odată cu evocarea Canonicului, scriitorul deschide și un alt plan narativ, cel al Bisericii Blajului și al preoților ei.

Localnicii știaua că preoții greco-catolici erau arestați, știaua că „umbla duba neagra ca nebuna pe Strada Lungă, de te lua cu frică”. Multe nu prea vedeau, duba umbla noaptea, doar vecinii vedeau „cum erau luați aproape pe sus oameni despre care nimeni nu ar fi putut spune o vorbă rea, oameni care nu făcuseră decât

(continuare în pag. 8)

(urmare din pag. 7)

bine. Că era preot, că era profesor, că era comerciant ori meșteșugar...” (Ion Moldovan, „Ce-o da Blaju’!”, Ed. Buna Vestire, Blaj, 2017, p.16).

Blajului, orașului cu inimi pline de sfințenie și lumină, îi luase locul un Blaj străin, stăpânit de frică: „...intrase frica în oameni. Și dacă a intrat frica în oameni, ce vedeau, nu vedeau și ce auzeau, nu auzeau, chiar dacă uneori le venea să strige în gura mare. Dar nu strigau. Tăceau mâlc. Că le era frică” (Op.cit.,p.18).

Dintre preoții greco-catolici arestați și închiși, mulți nu s-au mai întors niciodată, cei care se întorceau își îndeplineau misiunea în clandestinitate, erau descoperiți și din nou arestați. De Episcopul Suciu nu se știa nimic. „De profesorii cei mari și vestiți și de preoți se alesese praful de când cu arestările și deportările”, subliniază autorul. Episcopii greco-catolici „înfundaseră toți pușcăriile. Despre unii se spunea că ar fi murit în batjocuri crunte. Dar nimeni nu știa nimic precis”.

Țărani înstrăinați de viața lor, deveniți muncitori - Tănase lucra la Fabrica de spirt - refugiați din Basarabia, „fel de fel de oameni... Aduși, veniți de te miri unde” erau noii locuitori ai Blajului.

Forța narativă a autorului face posibilă integrarea personalității sale în povestire, prin participarea sufletească la viața pe care o transpune în operă,

fie cu o reflecție, fie cu o meditație. Construcția narativă nu respectă succesiunea de întâmplări într-o ordine cronologică, cele două planuri narrative cu lumile lor temporale se întretaie, oricând e posibilă evocarea sau digresiunea. Dotat cu simțul umorului, situațiile neașteptate îi permit să includă scene comice, de altfel, un talent distinct al scriitorului.

Cum în acel timp a murit Stalin, mitingul de doliu a adunat tot Blajul să-l plângă. Secretarul de partid Szabo și-a pierdut hârtia cu discursul, motiv de spaimă și panică. Disperat, se întreabă ce-o să facă, iar adjunctul, și el disperat, nu poate decât îngâna: Ce-o da Blaju’!

La școală, profesorii și toți angajații, în cancelarie, țineau momentul de reculegere, când, țiganul de la grajduri, a început bocetul: „Haoleo, mâncați-aș tovarășu’ Stalin, că te-ai dus și ne-ai lăsat a nimăruuuui, Tăticu nostru drag și scuuump! Și vrând să îmbrățișeze bustul lui Stalin, cade cu el cu tot și-l face bucățele.

În gândul vechilor blăjeni, firavă, se trezea, zadarnică, speranța unei schimbări. Și gândul le era tot mai greu, cum își spunea, doar lui, profesorul Zeller: „Se duce o lume. Moare satul. Și dacă satul moare, nu știu ce o să fie de țara asta”. Gândurile sunt tot mai neliniștitoare: „Ce-o să fie de țara asta? Ce-o să fie cu noi?

Totuși, deși trăiesc într-un
(continuare în pag. 9)

(urmare din pag. 8)

timp nu numai străin lor, dar și opus principiilor lor de viață, încet-încet, cu prudență, unele familii se apropiiau și rezistau împreună presiunii regimului de a le schimba convingerile și reușeau să-și apere ceea ce este fundamental: sufletul. Mărioara și Tănase sunt dintre aceștia.

O calitate deosebită a cărții constă în construcția personajelor. Acestea aparțin unui anumit mediu - satul ardelean și Biserica Blajului - care le-au format concepțiile, caracterul, viziunea despre lume, puterea de înțelegere a ei și morala - întreaga ființă.

Unul dintre personajele centrale ale cărții este Canonicele Mitropolitan Ioan Moldovan, cunoscutul Popa Coadă. Fidel credinței și Bisericii sale Catolice, nu a trecut la Biserica Ortodoxă, motiv pentru care a fost arestat și întemnițat la Sigheț. După ani, i s-a dat domiciliul forțat la Alexandria și, mai târziu, la Micăsasa, lângă Blaj.

În operă, pe Canonicele, cititorii îl cunosc în momentul dramatic când a fost alungat, din casa lui. Iese, „a mai făcut câțiva pași, și din colțul străzii, întorcându-se iar, a mai privit o dată spre casa care nu mai era a lui”. Singur, cu durerea lui - nici tabloul soției moarte nu i s-a permis să-l ia, de cărți nici vorbă - avea doar credința din suflet și iubirea pentru unicul lui copil.

Și-a găsit adăpost la Micăsasa, la o verișoară căreia, cu ceva timp înainte, i-a dăruit casa părinților. Acolo, fără să ia în seamă primejdia, a înjghebat o capelă și „obștea se strânsese din nou în jurul păstorului”. Într-o zi „l-au luat pe sus” și ani de-a rândul nu s-a știut nimic despre el... O umbră de om s-a înapoiat... A redeschis capela... Și oamenii îl căutau... Căutau preoții uniți. Și Popa Coadă a fost apostol al lui Cristos până la sfârșitul vieții.

Tănase, așa cum era previzibil din volumul *Tănase și a' lui*, și-a condus viața cu înțelepciune. Simultaneitatea situațiilor la care trebuia să răspundă nu-i tulbura echilibrul interior și deciziile luate erau întotdeauna cele bune. Soț, tată și cap de familie, nu era omul vorbelor multe, ci al faptelor. Mereu același, evoluția lui nu putea fi decât liniară, cum e cursul domol al unei ape.

Personajul principal, bine individualizat, este însă Mărioara. Detașată de celelalte personaje, străbate prin toate paginile cărții, cu gândurile și faptele ei adesea purtătoare de simboluri.

„Plecuse din Ocnișoara la Blaj de aproape un an, dar sufletul și-l lăsase acolo în sat. N-a plecat ea bucuroasă și nici de bună voie... Și-acum, parcă se rupea ceva în inima ei când se gândea la casa pe care a lăsat-o, la curtea și grădina lor, la hotarul, mult, puțin, pe

(continuare în pag. 12)

“C’est ce que derange qui fait vivre”

Cardinal Alexandru Todea

„Chaînes et terreur”

- Un eveque dans les geoles communistes -

Mgr. Ioan Ploscaru

Je ne savais pas alors que le calvaire venait a peine de commencer. Queques mois d'isolement et de silence s'étaient écules. Parfois, un gardien plus humain prononçait un mot ou deux en me tendant la louche avec la nourriture, le morceau de pain ou mămăligă (...).

La porte se referme, la clé tourne dans la serrure. C'est tout !

Car les prêtres de l'Église Greco-Catholique pouvaient être remis en liberté s'ils signalaient leur passage a l'Église orthodoxe.

Curieux! Un régime athée qui cherchait des adeptes, convaincus ou non, pour une autrea Eglise chrétienne. Vraiment bizarre.

Pour moi, je ne pouvais donner cette signature sans renier mes conviction(...).

Deux mois environ après avoir été mis en secret, je sentis qu'il me fallait trouver une occupation, un motif pour conserver le moral, pour sortir de cete inactivité mortalle. Seul Jesus pouvait m'aider et je recourus a la prière. J'avais prie jusqu'alors, mais il fallait quelque chose de plus. Le Sauveur m'aide.

Un matin, après avoir fini de reciter tout un rosaire avec ses mystères joyeux, douloureux et glorieux, j'entrepris de méditer sur la Saint Ecriture. Une méditation profonde qu'auparavant. En vivant l'évènement, je m'aperçus que dans mon imagination épuisée par la faim s'étaient infiltrées une rime, puis une autre.

Rien dans cette cellule humide et sombre ne pouvait susciter l'émotion esthétique ni l'inspiration poétique et pourtant...,c'est ainsi que j'ai commence a faire des vers.

(a suivre)

PAGINI BILINGVE

Asociația „Prietenii Bisericii Greco-Catolice Române”, Blaj

„Ceea ce ne deranjează ne face să trăim”

Cardinal Alexandru Todea

„Lanțuri și teroare”

- Un Episcop în închisorile comuniste -

Episcop Ioan Ploscaru

Atunci nu știam că abia a început calvarul...

Trecuseră câteva luni de singurătate și tăcere. Uneori, câte un gardian mai omenos scotea câte o vorbă, când îmi întindea polonicul cu mâncarea, ori bucata de pâine sau mămăligă (...).

Ușa se închide, cheia se învâрте în broască. Atât!

Preoții greco-catolici puteau să fie puși în libertate, dacă semnau trecerea la Biserica Ortodoxă.

Curios! Un regim ateu caută adepți, convinși sau fără convingere, pentru o altă Biserică creștină. Mare ciudățenie.

Dar, eu nu puteam să dau această semnătură, împotriva convingerilor mele.

La vreo două luni după ce m-au izolat, am simțit că trebuie să găsesc o ocupație, un motiv de optimizare să ies din această inactivitate ucigătoare. Singur Isus mă putea ajuta și am recurs la rugăciune. Mă rugasem și până atunci, dar trebuia ceva mai mult. Mântuitorul m-a ajutat.

Într-o dimineață, după ce am terminat întregul rozariu cu cele cinci mistere de bucurie, durere și mărire, am încercat să meditez din Sfânta Scriptură. O meditație mai profundă ca altădată.

Trăind evenimentul, mi-am dat seama că din imaginația obosită și vlăguită de foame s-a însăilat o rimă, apoi alta.

Aici, în celula umedă și posomorâtă, nimic nu-ți putea genera o inspirație poetică, și totuși așa am început să fac rime.

(va urma)

Traducere Ligia Domuța

(urmare din pag. 9)

care reușise ea și omul ei să îl adune de când s-au luat ”, ne spune autorul în prima pagină a cărții. Autorul o privește și ne cheamă și pe noi, pe cititori, să o privim cum merge, cu dor în suflet, pe Hula Blajului, de unde i se părea că poate vedea Ocnișoara. După o vreme, se întorcea, spunându-și: „Doamne, gândești că-s proastă. Uuuumblu ca muierile alea șuie. Stăi, muiere acasă și vează-ți de treabă”. Dar gândul tot la sat îi era...

Totuși, înstrăinarea nu i-a provocat o dramă, pentru că Mărioara și-a adus cu sine, la Blaj, adâncul și solidul model de viață al satului vechi de când lumea, a unei lumi inseparabile de cel Atotputernic. Ea nu este o nefericită, nu trece grăbită peste zile și nici peste adevărurile din suflet. Un gând însă stăruie: „Doamne, dacă s-ar putea să avem și noi căsuța noastră, așa cum am avut în sat” și încuviințarea aproximativă a stării de orășeancă o simte doar atunci când știe că își vor zidi casa, semnul stabilității, și nu vor mai fi chiriași, trăind sub semnul provizaratului

Energică, cu o viață interioară bogată, aparent aspră, în realitate, sensibilă, găsind întotdeauna cuvântul sau gestul care să domolească o neliniște. Fetelor, abia adolescente, și totuși muncitoare, știindu-le greul primei zile de lucru, le spune cu duioșie: „O, dragile mării! Tot niște copile sunteți. Gătiți-vă de spălat și haidați să vă dea mama să mâncați.

Ca să-și însenineze soțul îngândurat și ostenit, i se adresează „cu supușenie”:
- Tănăsă, bem și-on păhăruț de jinars? L-am făcut azi cu zahăr ars și cu chimin. Atâta-i de buuun...”. Orice greșeală îi naște frământări și păreri de rău. Când și-a judecat pe nedrept noua vecină, își găsește liniștea mărturisindu-și vina: „Să știi, Doamnă, că azi te-am judecat... Te-am judecat pe nedrept și știu că nu-i bine. D-aia, fă bine și iartă”.

Am fi tentați să credem că, la oraș de-acum, va fi într-o continuă devenire psihologică, ea rămâne însă neschimbată. Când, la Crăciun, aude colinda nouă: „Colindăm la Moș Hajun/Pi la casă de oameni buni/La casă de muncitori/ Hastăzi suntem vestitori,/Vestitorii vieții noi/ Spaima haitei de ciocoi/...Mărioara nu putea să creadă, rămâne înlemnită și nici mână să-i dăruiască pe copii nu are, doar cuvinte de dojană: „Spuneți, dragă, colinzi de-alea frumoase, cu Domnu Isus, apoi să vedeți câte vă dau oamenii”.

Recomandăm cartea Ce-o da Blaju’! a scriitorului Ion Moldovan, artă și document. Artă, ca să ne bucurăm, document, ca să cunoaștem adevăruri ascunse, să le înțelegem și să le credem. Este o lectură rodnică pentru cititor, cu implicații și sugestii nebănuite, cu efortul unor căutări pentru a ajunge la adevăr.

Otilia BĂLAȘ

Isus o întâlnește pe Maica Sa îndurerată

Există atingeri care vindecă orice rană. Există prezențe care tămăduiesc cu gingășie trecutul. Există întâlniri care te ajută să mergi mai departe! Atingerea mamei, prezența iubirii și întâlnirea aproapelui aduc curajul și speranța de care avem nevoie pentru a merge până la capăt. Cine e privat de aceste experiențe nu are cum să ducă până la capăt crucea vieții. Fără ele nu ai acea putere care izvorăște din susținerea mamei, nu ai motivațiile pe care ți le oferă iubirea, nu ai sprijinul care vine din prezența aproapelui. Cine vrea să ajungă la capăt trebuie să experimenteze aceste realități și să fie beneficiarul acestor relații.

Însă acum, pe drumul Calvarului, unde e capătul? Oare chiar vrem ca Isus să ajungă la capăt, pe Golgota, și să fie răstignit?! Nu am putea face ceva să-l oprim din acest drum al suferinței?! Chiar trebuie să lăsăm să se împlinească Scriptura, dacă această împlinire înseamnă suferință, răstignire, moarte?

Unde este, Doamne, capătul acestei suferințe, Te întrebăm privind la chipul Tău plin de urmele durerii! Unde este, Doamne, capătul, strigăm atunci când zdrobiți de propria suferință simțim că nu mai putem duce mai departe crucea vieții noastre! Unde este capătul strigăm atunci când ne simțim învăluți de ispita abandonului! Acestor întrebări nu ne răspunde chipul Celui răstignit, ci gloria Celui înviat: capătul nu este Golgota, răstignirea, ci capătul este învierea, de aceea trebuie să

mergem mai departe. De aceea, drumul suferințelor noastre este presărat de mângâierea îngerilor: atingeri, prezențe, întâlniri care ne ajută să ne ridicăm și să ne continuăm viața cu demnitate, trecând dincolo de suferințe și mergând spre Înviere.

Cât de duioasă este această imagine a Fiului cu crucea în spate care primește îmbrățișarea mamei sale! Copleșitor! Tocmai medităm acea îmbrățișare care are forța și durata veșniciei! Nu ne este greu să simțim că în astfel de situații orice inimă de mamă este sfâșiată de dureri. Acum, pe Calvar, se împlinește profeția bătrânului Simeon: „Prin sufletul tău va trece o sabie” (cf. Lc 2,35).

Meditând acest duios moment al întâlnirii dintre Fiul condamnat la moarte și mama iubitoare, încercăm să aducem înaintea ochilor noștri întregul ambient. Muntele Calvar era plin de oameni: chipul unora emană răutate, în timp ce ochii altora sunt plini doar de curiozitate; printre ei îi recunoști cu ușurință pe evreii speriați de forța „fiului tâmplarului din Nazaret”, după cum nu sunt greu de recunoscut nici romanii iubitori de sânge; chipul unora trădează acea indiferență care trezește mereu repulsie, în timp ce alții au alura angelică a compătimirii și parcă am vrea să vedem cum un înger vine și le șterge lacrima din ochi. Dintre toți, din mijlocul amalgamului de oameni, răsare

(continuare în pag. 14)

(urmare din pag. 13)

ca un crin Maria, cea care-și face loc prin mulțime și se arată Fiului. Dintre toți, ea singură ar fi vrut ca printr-o îmbrățișare să tămăduiască rănila fiului ei. Preacurata a fost persoana de pe Calvar care a vrut să ia crucea de pe umerii lui Cristos și să o ducă mai departe. Iubirea ce o purta Fiului o îndemna să-și dea viața pentru El ca să-L salveze! Ar fi făcut orice, însă... acum trebuia să se îplinească Scriptura!

Pe drumul crucii Tale, Doamne, Te-ai oprit pentru o clipă ca să îmbrățișezi în scumpa Ta mamă, Maria, omenirea întreagă. Privirile voastre duioase, inima zdrobită de durere a mamei și inima înflăcărată de iubire a Fiului s-au contopit într-o singură bătaie spre mântuirea lumii. Ne răsună acum în inimă cuvintele copleșitoare pe care le putem citi în privirea Ta: „Mamă, privește! Fac toate lucrurile noi! Fac o lume nouă! Eu pentru aceasta am venit și m-am născut: ca toți să aibă viață și să o aibă din plin. Mamă, suferințele și moartea aceasta nu vor fi spre pierdere, ci spre înviere! Lasă acum să se îplinească cele spuse de profeți și toți vor vedea mântuirea lui Dumnezeu”.

Și după ce s-a ridicat cu greu din prima Sa cădere, acum, Cristos, se desface delicat din îmbrățișarea mamei sale. Vrea să meargă până la capăt, vrea să-și poarte singur crucea (cf. In 19,17), deși chipul Său rănit are nevoie de ajutor, de vindecare, de sprijinul mamei. Câtă durere în acest moment al Calvarului.

În inima noastră, Scump Mântuitor, se înfiripează acum siguranța unui gând: pe drumul suferințelor noastre, nu suntem singuri. Alături de noi, ca un înger tămăduitor, ai pus-o pe buna Ta mamă. Așa cum s-a apropiat de tine, pe drumul Calvarului, ea se apropie de noi, fiii ei, și ne îmbrățișează, ne mângâie, ne alină suferințele și mai ales ne transmite speranța învierii. Astăzi trebuie să învățăm nu doar că nu suntem singuri, ci mai ales că nicio suferință nu este zadarnică. Este adevărat că și viața noastră străbate deseori Calvarul, însă învățăm privind la Tine și la buna Ta mamă, Maria, că dincolo de Calvar ne așteaptă învierea și viața fericită în Patria cerească.

Domnul și Dumnezeu nostru, inima noastră se umple de recunoștință față de tine și față de îndurerata mamă, Maria. Vrem să cimentăm în sufletul nostru momentul întâlnirii voastre pentru ca El să ne fie sprijin în suferință și încurajare în momentele dificile. Vrem să simțim prezența și ajutorul vostru pentru a putea duce până la capăt crucea obligațiilor noastre. Vrem să învățăm că în fața suferinței abandonul sau descurajarea nu sunt soluții, ci compromisuri care nu duc la înviere. Vrem să pui în inima noastră dorința de a merge mai departe pentru ca fiecare cuvânt al Scripturii să se îplinească și în viața noastră așa cum s-a împlinit în viața ta, Domnul nostru, și în viața duioasei tale mame. Amin.

Pr. Traian DOBRATĂ

A înviat, nu este aici

„Voi îl căutați pe Isus Nazarineanul, cel răstignit. A înviat, nu este aici”. (Lc. 23, 6)

Domnul Isus Cristos a învins răutățile, răul, păcatul, moartea, a învins totul și a înviat pentru a fi pentru totdeauna împreună cu noi. Și El ne spune: „Dă-mi mâna ta și umblă împreună cu mine”.

Îți mulțumesc, Isuse, pentru aceasta și te rog ajută-mă să fiu mereu alături de tine.

Ascultând Evanghelia, cineva și-ar putea pune problema: în această Evanghelie nu găsim nimic care să ne facă să fim bucuroși, nu găsim nici un aer de sărbătoare. Dimpotrivă... vedem femei înfricoșate care fug și nu spun nimic nimănui. Este adevărat. Dar acest lucru vom încerca să-l înțelegem în scurta noastră meditație.

Personajele sunt trei femei: Maria din Magdala, Maria lui Iacob și Salomeea, tânărul îmbrăcat în alb și apoi... personajul principal, Isus, pe care nu-l vedem, nu-l auzim în mod direct vorbind, însă este în centrul povestirii. El este cel care le caută pe femei; despre El tânărul îmbrăcat în haină albă vestește că înviat; El este cel pe care Petru și ceilalți apostoli trebuie să-L întâlnească în Galileia.

Femeile se îndreaptă spre mormânt pentru a îmbălsăma trupul lui Isus. Acesta nu este altceva decât un gest de iubire; un gest de atenție și de respect pentru o persoană pe care au iubit-o și de care au simțit că

sunt iubite. Este un gest ce trebuie făcut de dimineață, pentru că iubirea nu suportă întârziere. Și, în timp ce se îndreptau spre mormânt, erau preocupate de un gând ce nu le dădea pace: Cine le va răsturna piatra ce era pusă la gura mormântului? Este un pic asemănător cu ceea ce noi gândim atunci când ne gândim la moarte. Este o piatră mare pe care noi singuri nu vom reuși niciodată să o mișcăm din viața noastră. De aceea ea este izvor de frică și de tristețe. Și noi, în fața morții, nu știm să facem altceva decât să plângem și să fim sperați.

Dar, cu toate că nu știi ce trebuie să faci ca să miște piatra, femeile merg totuși la mormânt. Aceasta înseamnă că, cu toată frica și tristețea, inima lor este deschisă spre ceva extraordinar ce s-ar putea întâmpla. Și, de fapt, atunci când sosesc la mormânt, piatra nu mai închide gura mormântului, ci este aruncată înlături.

Dar stupoarea lor devine și mai mare atunci când, în loc să găsească trupul lui Isus, au găsit un tânăr îmbrăcat în alb ce le spune: „Eu știu că voi îl căutați pe Isus din Nazaret, cel răstignit. Nu mai este aici. A înviat. Acesta este doar locul unde a fost pus”. Un gest frumos din partea tânărului să le spună femeilor: „Nu vă temeți!” Nu vă fie frică”. Dar femeile

(continuare în pag. 16)

(urmare din pag. 15)

uimite, înfricoșate. Este un lucru prea mare pentru ele ceea ce a fost anunțat de profeți și de Isus și ele au constatat; un lucru nemaivăzut, nemaiauzit, nemaiverificat. De aceea fug, pline de frică și nu spun nimic nimănui. Ele își dau seama că au de-a face cu ceva cu care numai Dumnezeu poate să lucreze; sunt în fața unei manifestări a lui Dumnezeu. De aici această frică. Toată Biblia este aici ca să spună că cine-L vede pe Dumnezeu moare. Cine fixează soarele cu ochii liberi rămâne orb. Iată de unde această frică.

Dar, cu toată frica și fuga femeilor, tânărul îmbrăcat în alb continuă să ne repete și nouă: „Nu vă fie frică”. Dumnezeu nu vine în mijlocul nostru pentru a ne produce frică. Isus nu învie pentru a ne înfricoșa, ci pentru a ne încuraja.

Dacă Isus a înviat, El este cel care are dreptate; ceilalți, cei care l-au pus pe cruce, au greșit. Dacă El a înviat, tot ceea ce El a spus este adevărat, în timp ce tot ceea ce au spus sau au făcut ceilalți care l-au răstignit este fals. Iată de ce tânărul îmbrăcat în alb, după ce a vestit că Isus, cel răstignit, a înviat, spune că, pentru a-l întâlni și pentru a-l vedea, trebuie să se reîntoarcă în Galileia, regiunea în care Isus a început să se manifeste, să vorbească, să vindece, să arate calea mântuirii. Este nevoie să ne reîntoarcem acolo, să reîncepem, recitind toată aventura lui Isus în lumina acestui fapt uimitor

și extraordinar care este Învierea.

Dacă eu vreau să sosesc acolo unde a sosit și Isus, trebuie să am încredere în El, să reparcurg strada, să iubesc așa cum el a iubit, să fac acele alegeri pe care și El le-a făcut.

Nimeni nu a înviat din morți vreodată. Dacă Isus a făcut acest lucru, înseamnă că a găsit drumul cel bun. Nouă nu ne rămâne decât să-l reparcurgem cu El pentru a fi cu El în viața veșnică, în viața cea adevărată, în viața aceea care nu va mai avea sfârșit, în viața aceea pe care Isus o cheamă veșnică.

Redacția

RUGĂCIUNE

În acest timp pascal vrem, Doamne, să-Ți spunem un singur cuvânt, un mare, nemărginit: MULȚUMIM.

MULȚUMIM pentru viața pe care Tu ne-ai dăruit-o ca să o păstrăm;

MULȚUMIM pentru speranța pe care ai reaprins-o în inimile noastre, a păcătoșilor, dăruindu-ne iertarea;

MULȚUMIM pentru bucuria care umple inimile noastre, în ciuda amărăciunilor vieții;

MULȚUMIM pentru Fiul Tău Isus, mort și înviat, pentru care creația are un destin glorios, în care Patriarhii și Profeții au nădărduit și prin care noi, păcătoși și rebeli, am devenit făpturi noi, templul Spiritului Sfânt, fiii Tăi. Ce am putea dori mai mult? Pentru acestea strigăm duios, Ție, Doamne: MULȚUMIM.

LUMINA ÎNVIERII de fiecare zi

Moto: „Nu-ți fie teamă de greutăți, fiindcă ele așează sufletul la picioarele Crucii și Crucea îl duce la porțile Raiului unde-L va întâlni pe EL, Cel care a triumfat asupra morții și-l va introduce în viața veșnică.” (Sf. Padre Pio)

Doamne, în Tine să-mi fie
ziua întreagă cu Cerul veșmânt,
când bucuria luminii din zori mă-npresoară
să știu s-o primesc ca pe un alint!
E gestul Tău tandru de mângâiere
dăruindu-mi respirul și tainicul gând
ce coboară în inimă, adânc, amintindu-mi
de jertfa Ta, Doamne, de darul Tău sfânt,
ce iar se-mplinește pe crucile noastre...!
Le porți TU, frățește, cu noi suspinând,
și ziua acesta, îmi spui cu iubire, VA FI!
Va fi împlinire, va fi bucurie, crede !
Crede că nu ești suferinței jertfă în van,
LUMINA din ochii și inima ta, este vie
Nimic să nu-ți tulbure încrederea-n ea!
Este EA, ÎNVIEREA ce-am adus-o în lume
Pentru ca tu de VIAȚĂ să te poți bucura!

Maria-Mirela FILIMON

Cuvântul Papilor despre Episcopii Martiri

Cu un secol în urmă, Papa Leon al XIII-lea numea Biserica Română Unită cu Roma, Greco-Catolică „Un mărgăritar între Bisericile Răsăritene”. Și avea motive întemeiate să facă această afirmație: Episcopii și preoții se remarcă prin înalta lor spiritualitate și cultură, prin stăpânirea deplină a limbii latine cât și prin aportul adus culturii țării. Școlile confesionale ale Bisericii Greco-Catolice erau printre cele mai bune din România, Blajul, o adevărată citadelă a credinței și a culturii creștine. Dintre erudiții Europei de atunci, unii veneau la Blaj să-i cunoască erudiții... Preoții erau ziditori de caractere. Și binele clădit se transmitea, și viața era mai senină și mai bună, și mai frumoasă.

Persecuția începută în anul 1948 a pustiit valorile create cu dragoste și jertfă, Viața Bisericii a continuat în închisori și în clandestinitate.

Papa Pius al XII-lea a luat atitudine împotriva peresucției Bisericii Greco-Catolice, dar, în țară, persecuția a continuat.

O Scrisoare a Papei către Biserica noastră persecutată, impresionează și azi:

„Venerabili frați și iubiți fii, dacă sunteți loviți de persecuții și de necazuri de tot felul, pentru că doriți să păstrați întreaga credință catolică în sufletele voastre, aceasta este spre

onoarea și nu spre înjosirea voastră, spre gloria și nu spre defăimarea voastră. În ochii noștri și a tuturor celor care pot cunoaște adevărul și își pot face auzit în mod liber glasul, voi reînnoiți măreția Bisericii primare. **Dorim să sărutăm lanțurile celor care, întemnițați pe nedrept, plâng și se întristează mai mult de atacurile împotriva religiei, de prăbușirea instituțiilor sacre, pentru mântuirea veșnică a poporului lor pusă în pericol, decât de propriile suferințe și de libertatea pierdută. Înălțați-vă cu încredere ochii spre Cer”...**

Roma, „Sf. Petru”, 27 martie 1952, Papa Pius al XII-lea

Închiși, Episcopii greco-catolici își mărturiseau credința. Iată câteva mărturisiri: Episcopul **Ioan Bălan** al Lugojului: „Dacă noi, Episcopii greco-catolici, am crede că Biserica Ortodoxă este adevărata Biserică a lui Cristos, în acest moment ne-am da semnătura de trecere, căci noi voim să fim cu Cristos! Dar nu ați venit la noi cu argumente teologice, nici cu virtuțile creștinești, ci ne-ați arestat și ne-ați întemnițat. Hotărât, acestea nu sunt metodele lui Cristos! Dacă nouă, Episcopilor uniți, ne-ar fi propus și promis cineva că ne-ar da toată Biserica Ortodoxă pe mână, cu condiția să arestăm și să întemnițăm

(continuare în pag. 19)

(urmare din pag. 18)

pe ierarhii ei, sau numai pe unul dintre ei, noi ne-am fi dat viața, dar nu am fi acceptat”.

Episcopul **Vasile Aftenie** al Bucureștiului: „Credința noastră nu este o cămașă pe care s-o îmbraci noaptea și dimineța s-o dai jos. Nu pot nega ceea ce am propovăduit o viață întreagă”.

Episcopul **Alexandru Rusu** al Maramureșului: „Noi preoții ne-am făcut întotdeauna datoria, de multe ori murind moarte de martiri, și ne-o vom face și în viitor (...) Să nu vă lăsați intimidați de măsurile ce se iau... martirii creștinismului întotdeauna au suferit pentru credința lor”.

Episcopul **Ioan Suci**: „Iată că acum trăim vers cu vers paginile Evangheliei Vinerii Mari. Iată-ne scriitori prin fapte. Să nu scrieți pe paginile istoriei cuvintele: laș, trădător! Căutați să fiți curajoși și să vă arătați vrednici de ceasurile mari în care Domnul ne-a învrednicim să

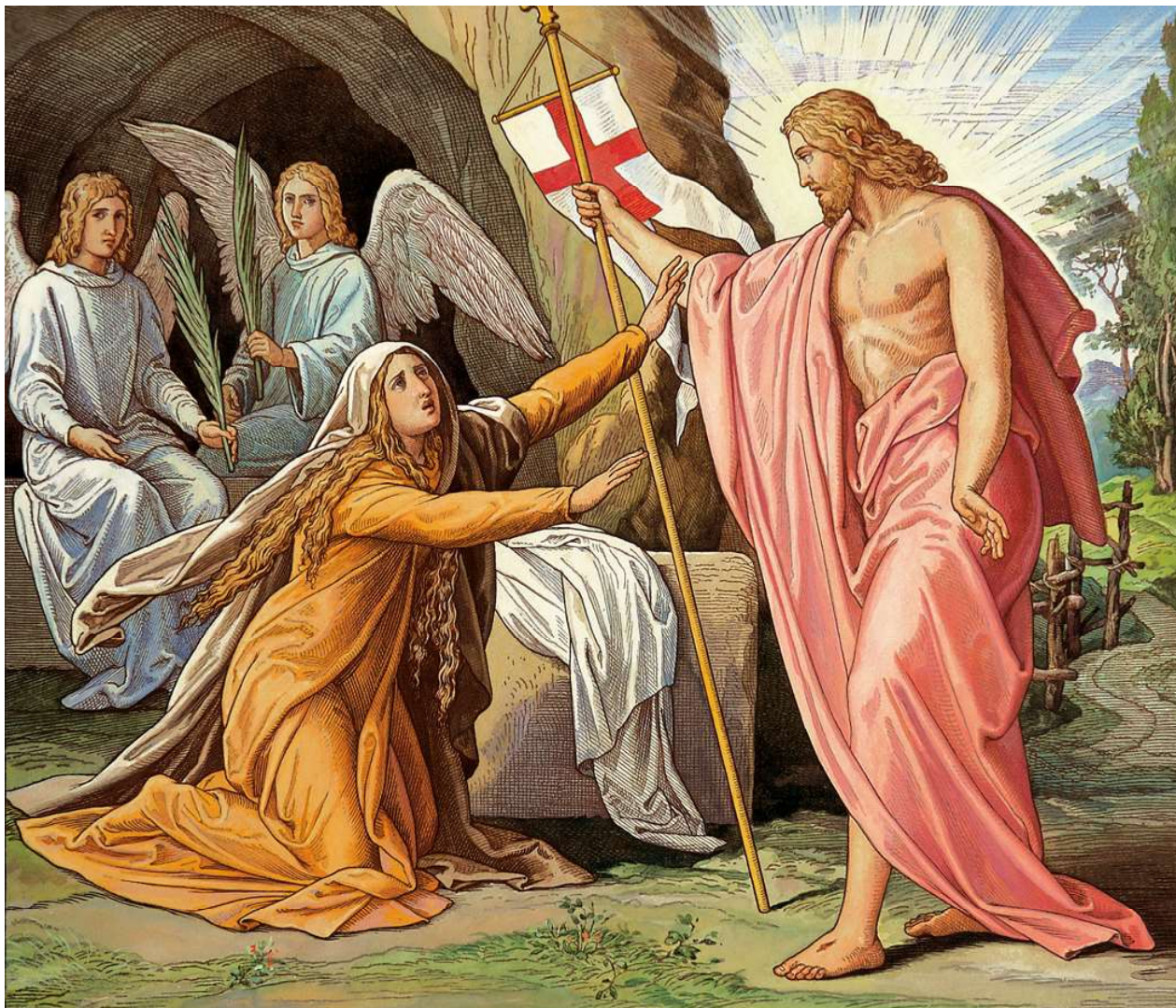
trăim. Priveliște ne-am făcut lumii întregi”.

Cardinalul **Iuliu Hossu**: „Credința noastră este viața noastră”.

Episcopul **Valeriu Traian Frentiu** al Oradiei, cel mai vârstnic dintre Episcopi, suferea „ostenelile Crucii”, încurajând pe ceilalți: „De aceea suntem aici (în închisoare) ca să suferim”.

Privind toată istoria Bisericii Greco-Catolice și anii de persecuție, Papa Ioan Paul al II-lea, care a fost „vocea” Bisericii Tăcerii, în cuvântul său, a spus: „Astăzi sunt aici pentru a vă aduce omagiu vouă, fii ai Bisericii Greco-Catolice, care mărturisiți de trei secole, prin sacrificii nemaiauzite, credința voastră în unitate. Vin acum la voi pentru a da glas recunoștinței Bisericii Catolice și nu doar a ei: întregului univers creștin, tuturor oamenilor de bine voi le-ați oferit mărturia adevărului care îi va face liberi”.

**Redacția revistei urează Preasfințitului VIRGIL,
preoților, profesorilor, studenților, elevilor,
cititorilor și nu în ultimul rând, colaboratorilor:
“Sărbători Fericite!” și le spune:**

“Cristos a Înviat”

Colectivul redacțional

Director: prof. Otilia BĂLAȘ

Secretar de redacție: Pr. Olimpiu TODOREAN

Tehnoredactare computerizată: Pr. Olimpiu Todorean

Adresa: Redacția CALEA DESĂVÂRȘIRII
Str. Gen. Magheru, 3/5 - ORADEA -3700 (BH)